ខ្មែរនិងយួនមិនទុកចិត្តគ្នាទៅវិញទៅមកខ្លាំងណាស់។ ហេតុម្តេចបានជាយួនអាចបញ្ចុះបញ្ចូលបង្វឹកខួរខ្មែរក្រហមបាន?

ពួកឃាតករនៃប្រជាជនខ្មែរដែលកាន់កាប់អំណាចជាងបីឆ្នាំនៅស្រុកខ្មែរពុំដែលបានត្រូវបង្វឹកខួរដោយជនជាតិយួនទេ ប៉ុន្តែបានត្រូវបញ្ចុះបញ្ចូលដោយពួកដែលសម្តេច សីហនុ បានឲ្យឈ្មោះថា "ខ្មែរ-វៀតមិញ"។ ដើម្បីយល់ថាហេតុម្តេចបានជាជនជាតិខ្មែរក្លាយទៅជា ខ្មែរ-វៀតមិញ កើត ហើយពិនិត្យមើលការវិវត្តន៍នៃពួកនេះ យើងត្រូវត្រឡប់មកក្រោយចំនួន ៣០ ឆ្នាំវិញ។

ជាដំបូងយើងត្រូវដឹងថា កូនសោដែលបើកឲ្យវៀតមិញបានទទួលជោគជ័យ គឺពួកអាណិកជនជាតិផ្សេងៗ នៃឥណ្ឌូចិន។ ទោះបីការណ៍នេះ ឲ្យគេរកជឿពុំកើត, កងទាហានលើកដំបូងរបស់វៀតមិញឥតមានជនជាតិយួនទេ, ប៉ុន្តែមានសុទ្ធតែពួក "ថូ"(១) ដែលស្អប់យួនរាប់ជំណាវ ដូចជនជាតិខ្លះដែរ។ ដូច្នេះមែន, ឆ្លៀតឱកាសពីការបះបោរមួយរបស់ពួកកន្ទ្រាញ ថូ ទល់នឹងអំណាចអាណានិគមក្នុងឆ្នាំ ១៩៤០, យ៉ ង្វៀងយ៉ាប់ រៀបចំតម្លើងមូលដ្ឋានមួយ ដែលនឹងទៅជាទីដើមនៃការតយុទ្ធដ៏យូរទល់នឹងបារាំង។ តទៅនេះ គឺការរ៉ាយរ៉ាប់នៃអ្នកនិពន្ធបារាំងឈ្មោះ ហ្សេរ៉ា ឡេ ក្វាង អំពីបច្ចេកទេសដែល យ៉ាប់ បានប្រើ ដើម្បីចូលទៅក្នុងពួក ថូ (ក្នុងសៀវភៅ "យ៉ាប់ ឬសង្គ្រាមនៃប្រជាជន" បណ្ណាគារ ដឺណូអែល ១៩៧៣) ៖

"តាមដំបូន្មាននៃ ហូជីមិញ, យ៉ាប់ រៀនទេសភាសាពួកអ្នកស្រុកភ្នំ ហើយចេះនិយាយល្មមក្នុងពេលខ្លីបន្តិចដែរ។ គាត់ឲ្យគេបង្រៀនដល់មនុស្សគាត់ទៀត។ ដោយយកចិត្តទុកដាក់លើប្រសិទ្ធភាពនៃការឃោសនា គាត់ឲ្យធ្វើកម្មសិក្សានយោបាយ ទៅតាមទំនៀមអ្នកស្រុក៖ "ជាមួយពួក ម៉ាន់ ស (កន្ទ្រាញស្រុកភ្នំមួយ) (មានពួក ម៉ាន់ ខ្មៅ, ក.ក.ន.) យើងត្រូវរហូតគូររូបទៀត ដើម្បីឲ្យគេយល់គំនិតយើង, គាត់បាននិយាយប្រាប់ក្រោយមក។ ដើម្បីឲ្យយល់ថា បារាំងនិងជប៉ុន ជញ្ជក់ឈាមប្រជាជនយើង, យើងគូររូបបារាំងម្នាក់និងជប៉ុនម្នាក់វាយយួន, ឬរូបកសិករម្នាក់ សង្កត់ដោយទម្ងន់ពន្ធដារនិងកំណែន។ យើងធ្វើគំនូរ១ទៀត ដែលមាន គិន ម្នាក់ (អាណិកជនមួយក្រុមទៀត), ម៉ានម្នាក់ ឬ ថូម្នាក់ ដើរកាន់ដៃគ្នា ដើម្បីបង្ហាញការចាំបាច់នៃការរួបរួមជាតិទល់នឹងពួកលុកលុយ"។ យ៉ាប់បានដឹកនាំអ្នកបង្ហាត់មួយក្រុម ដែលធ្វើការក្នុងភូមិភាគ ហ្វាអាន ង្វៀងប៊ិន។ គាត់រ៉ាយរ៉ាប់ថា ដើម្បីធ្វើឲ្យបណ្តាជនទុកចិត្ត គាត់បានបញ្ជាឲ្យមនុស្សរបស់គាត់បន្ទន់ខ្លួនទៅតាមទំនៀមទំលាប់របស់គេ ហើយនិងធ្វើពិធីស្បថ ពេលណាចូលទៅក្នុងភូមិ ម៉ាន មួយៗល។ ដោយយ៉ាងនេះឯងដែលបានត្រូវសាងឡើង ក្រោមសន្ទុះរបស់ យ៉ាប់ និងស្របតាមគំនិតរបស់ ហូជីមិញ, នូវគោលគំនិតមួយក្នុងចំណោមគោលគំនិតនយោបាយឯទៀតនៃរបបថ្មី ៖ ការជួយគាំទ្រពួកអាណិកជន ដែលគេនឹងគោរពជំនឿ និងទំនៀម។

ឧត្តមសេនីយបីនាក់នៃកងទ័ពវៀតមិញ ជាជនជាតិថូ។ កងពលធំលេខ ៣១២ និង ៣១៦ ដែលបានចូលរួមក្នុងការប្រយុទ្ធនៃ ដៀន បៀន ភូ មានសុទ្ធតែជនជាតិថូ (២០ ០០០ នាក់, គឺ ២០% នៃយោធា វៀតមិញនៅឆ្នាំ ១៩៥៤)។ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារប្រទេស ក្នុងរដ្ឋាភិបាលបណ្តោះអាសន្នទី១ នៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិប-តេយ្យវៀតណាម, ជូយ៉ាងតាង, ជាជនជាតិថូ។ ពេលដែលវៀតមិញ ចាប់ចូលមកក្នុងវៀតណាមខាងត្បូង វាក៏បានធ្វើមូលដ្ឋានជាទីដើមមួយ ដោយប្រើពួកអាណិកជនដែលរស់នៅឯ "ទីទួលខ្ពស់" ដែរ(២)។ ដូចគេអាចរង

ចាំ, ខ្មែរក្រោម ដែលតយុទ្ធតាំងពីសតវត្សរ៍ទី ១៩ ដើម្បីរក្សាអត្តភាព ជាតិសាសន៍ និងវប្បធម៌ខ្លួន ក៏វៀតមិញពុំបានបំភ្លេចដែរ។ ដូចអាណិកជនជាតិឯទៀត គេបបួលបងប្អូនយើងឲ្យប្រយុទ្ធតទល់នឹងបារាំង ដោយសន្យាថានឹងឲ្យស្វ័យភាពទូលំទូលាយ ពេលណាឥណ្ឌូចិនរលាស់ខ្លួនពីបារាំងអាណានិគមនិយម។

តាំងពីឆ្នាំ ១៩៤៦, ហូជីមិញ ចាប់យកចិត្តទុកដាក់នឹងប្រទេសកម្ពុជា។ គោលដៅពីរយ៉ាងច្បាស់លាស់មានក្នុងគំនិតអ្នកដឹកនាំយួន។ ទី១, សំរាប់ប្រើការភ្លាមៗ គឺស្ពាបនាផ្លូវចេញចូលមួយ ដើម្បីដឹកនាំកាំភ្លើងដែលទិញដោយរត់ពន្ធពីស្រុកថៃ យកមកវៀតណាមខាងត្បូង ហើយដើម្បីរកស្បៀងបញ្ជូនមកស្រុកនេះ (ស្រូវបាត់ដំបង, ត្រីទន្លេសាប ។ល។)។ កិច្ចការនេះបានត្រូវប្រគល់ឲ្យកងឯកភាពវៀតមិញ[៣]។ ទី២, សំរាប់ពេលខាងក្រោយ គឺធ្វើឲ្យប្រទេសកម្ពុជាទៅជារណប ពេលណាឥណ្ឌូចិនរួចពីក្រញាំបារាំងហើយ, ដោយប្រើគណបក្សកុម្មុយនិស្ត "ជាបងប្អូន" មួយ ដែលមានសុទ្ធតែខ្មែរដែលប្រុងប្រៀបខ្លួនជំនួសបារាំង។ កិច្ចការនេះបានត្រូវទុកឲ្យខ្មែរ (ដែលលើកជំបូងសុទ្ធតែខ្មែរកម្ពុជាក្រោម) ហើយនិងខ្មែរកាត់យួន ឬយួនដែលកើតនៅស្រុកខ្មែរ ហើយដែលបានចូលស៊ុបក្នុងសង្គមខ្មែរ។ អ្នកនិពន្ធ ប៉ែណាហ្វល់, ក្នុងសៀវភៅរបស់ខ្លួនឈ្មោះ "វៀតមិញ" (បណ្ណាគារ អារម៉ង់កូឡាំង, ១៩៦០) បានបង្ហាញទំរង់ទំរាយនៃខ្មែរវៀតមិញ ហើយពន្យល់ក្នុងពេលជាមួយគ្នា នូវបច្ចេកទេសបញ្ចូលខ្លួនរបស់វៀតមិញ មកក្នុងកម្ពុជា ៖

«ប៉ុន្តែប្រទេសអាស៊ីពីរបានទទួលយ៉ាងធំ ក្នុងកំឡុងច្រើនឆ្នាំមកហើយ នូវឥទ្ធិពលនៃនយោបាយក្រៅប្រទេសនៃ ស.ប.វ. (សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាម) ៖ លាវនិងកម្ពុជា។ ដោយកត់សំគាល់សភាពទន់ខ្សោយខាងចំនួនប្រជាពលករ ខាងកងទ័ព និងខាងសេដ្ឋកិច្ចនៃប្រទេសពីរនេះ ចំពោះមុខ ស.ប.វ., គេគួរពិនិត្យឲ្យយូរ នូវទំនាក់ទំនងរវាងប្រទេសពីរនេះ និង ស.ប.វ.។

»អតីត: សមាជិកនៃសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិនដូចជាវៀតណាមដែរ ប្រទេសពីរនេះមានជាមួយអ្នកជិតខាងយួនខ្លួន មិនត្រឹមតែការពិសោធន៍លើអាណានិគមនិយមបារាំងទេ ថែមទាំងប្រវត្តិមួយដ៏វែង នៃការរស់នៅជាមួយគ្នាដែល, ជាញឹកញយ, ពុំសូវប្រកបដោយសន្តិភាព, ហើយដែលរដ្ឋតូចទាំងពីរច្រើនតែជាអ្នកបង់ខាត។ ការដកយកភាពអាណានិគមចេញពីកម្ពុជានិងលាវ បានធ្វើឡើងតាមរបៀបមួយស្រួលបួលដែរ ហើយពុំគួរទៅជាហេតុមួយដែលធ្វើឲ្យមានអន្តរាគមន៍យួនទេ។ ប៉ុន្តែចំពោះរឿងនេះ, ស.ប.វ. ដូចជាបានលាយមនោគមវិជ្ជាម៉ាក្សនិយម របស់ខ្លួនចូលគ្នានឹងគោលបំណងមួយដែលថាទំនៀមទំលាប់ (សិទ្ធិ) ជាតិនិយមយួន។ ព្រោះថាទឹកដីយួនទាំងអស់ដែលនៅក្រោមខ្សែស្របលេខ ១៨ និងនៅខាងលិចនៃស៊ីងខ្មៅ គ្រាន់តែជាទឹកដីដែលខ្លួនចូលមកនៅលើទេ, ហើយចំពោះ (ទឹកដី) វៀតណាមខាងត្បូង អាណានិគមកម្មនេះនៅថ្មីៗ នៅឡើយ។ សាយហ្គន ទើបនឹងទៅជាយួននៅឆ្នាំ ១៦៨៨ ទេ, ហើយហាទៀង ដែលនៅខាងនិរតីនៃជ្រោយ (ឥណ្ឌូចិន) ទៅជាយួននៅឆ្នាំ ១៧១៤ គឺជាតិចជាង ១៥០ ឆ្នាំ មុនពេលដែលបារាំងមកដល់។ ប៉ុន្តែ គឺតាំងពីមុនឆ្នាំ ១៨៥០ ទៅហើយដែលមួយភាគធំនៃប្រទេសលាវ បាននៅក្រោមអំណាច (ប្រូតិកតូរ៉ា) ស្តេចអណ្ណាម, ហើយនៅឆ្នាំ ១៨៤៦ ប្រទេសសៀមនិងប្រទេសអណ្ណាម បែងចែកកម្ពុជាជាភូមិភាគផ្សេងៗ ដែលខ្លួនសន្ទឹងឥទ្ធិពលលើ។ ជាលើកបង្ហើយ, គឺការចូលមកតាំងទីនៃបារាំងទេ ដែលប្រាកដជាបានស្រង់ប្រទេសទាំងពីរចេញពីការបាត់បង់ទាំងមូល, ការបាត់បង់ដែលរាជាណាចក្រចាម បានស្គាល់កាលពី ២ សតវត្សរ៍មុន។

»ការរំលឹកសាវតានេះ ជាការចាំបាច់ ដើម្បីយល់អាកប្បកិរិយារបស់យួនកុម្មុយនិស្ត ឬមិនកុម្មុយនិស្ត, ចំពោះមុខលាវ និងកម្ពុជា —គឺគ្រាន់តែជាទឹកដីពីរដែល, "តាមច្បាប់", ត្រូវសំគាល់ថាដូចជារបស់វៀតណាមទៅហើយ, ហើយប្រហែលជានឹងទៅដូច្នេះមែន បើគ្មានឧបសគ្គនៃអាណានិគម (បារាំង)។ មែនទែនទៅ ចំពោះទំនាក់ទំនងរវាងកម្ពុជានិងវៀតណាមខាងត្បូង, ការដក (ឥណ្ឌូចិន) ចេញពីការកក់បញ្ចាំ (នឹងបារាំង) អាណា

និគម បានបញ្ចេះចំណោទរវាងប្រទេសទាំងពីរ— សាយហ្គុនចោទភ្នំពេញថាបានឲ្យជំរកដល់ពួកយួនដែលប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាលខ្លួន, ភ្នំពេញចោទសាយហ្គុនថាធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដល់ពួកអាណិកជនខ្មែរដ៏ច្រើន (៤៤០ ០០០ នាក់!) ដែលរស់នៅតាមកាគក្រោមនៃទន្លេមេគង្គ, ហើយជួយគាំទ្រពួកខ្មែរដែលប្រឆាំងនឹងសម្តេចសីហនុ ។

»ចំណែកឯទំនាក់ទំនងរវាងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាមនិងកម្ពុជាវិញ, ច្រើនតែជាការបន្តនយោបាយដែលជាទំនៀមទំលាប់របស់យួន ដើម្បីចូល (ក្នុងទឹកដីខ្មែរ)។ នយោបាយនេះ បានត្រូវអនុវត្តន៍យ៉ាងច្រើនក្នុងចន្លោះឆ្នាំ ១៩៥០ និង ១៩៥៤ ព្រោះថាស្ថានការណ៍ខាងក្នុងរបស់ខ្មែរ ដូចជាបើកឱកាសឲ្យណាស់។ នៅខែមីនា ១៩៤៥ អ្នកនយោបាយខ្មែរម្នាក់ដែលមានដើមកំណើតនៅស្រុកយួន, សឺង ង៉ុកថាន់, គាំពារដោយ ជប៉ុន, ប្រកាសឯករាជ្យពេញទីនៃកម្ពុជា ក្រោយការច្រើកម្លាំងនៃជប៉ុន ដែលបោសកំចាត់រដ្ឋការបារាំង។ ក្នុងនាទីជារដ្ឋមន្ត្រីទី១ គាត់ទំប្រឆាំងនឹងការវិលត្រឡប់មកវិញនៃបារាំង ប៉ុន្តែបានត្រូវកងឯកភាពនៃឧត្តមសេនីយ ឡឺក្លែ ចាប់យ៉ាងរហ័ស ហើយបានត្រូវបំបរបង់។ ដោះលែងមកវិញតាមការទទូចសុំនៃព្រះចៅ (ឥឡូវនេះសម្តេច) សីហនុ នៅឆ្នាំ ១៩៥១ គាត់ត្រឡប់មកកម្ពុជា ដើម្បីគ្រាន់តែបោះខ្លួនម្តងទៀតទៅក្នុងការប្រឆាំងនឹងស្តេចគាត់ ក៏ដូចជាប្រឆាំងនឹងបារាំងដែរ។

»ប៉ុន្តែ វៀត-មិញ ឥតបានរង់ចាំការត្រឡប់មកវិញនៃ សឺង ង៉ុកថាន់ ទេ ដើម្បីប្រមូលមកទុកក្រោមដៃរបស់ខ្លួន នូវពួកខ្មែរមិនចុះចូលទាំងក្រុមដែលមានពពួកក្រុម "សែលលុល" និងកងឯកភាពពិសេសវៀតមិញចាំជួយព្រួតដៃផង។ តាំងពីថ្ងៃ ១៩ មិនា ១៩៥០ ទៅហើយ គឺមិនទាន់ទាំងបានមួយខែផង ក្រោយការបង្កើតគណបក្ស ឡាវ-ដុង (គណបក្សអ្នកធ្វើការ, សព្វថ្ងៃកាន់អំណាចនៅវៀតណាម, ក.ក.ន.), ពិធីសម្ពោធនៃ "គណៈកម្មការកណ្តាលនៃការរំដោះប្រជាជនខ្មែរ" បានត្រូវធ្វើឡើង, ហើយដែលទៅជារណបសុទ្ធសាធនៃ ស.ប.វ. (សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យវៀត-ណាម)។ ក្នុងការឃោសនាវៀតមិញនៅកម្ពុជា គេឮនិយាយពីខ្មែរម្នាក់យ៉ាងអាថ៌កំបាំងឈ្មោះ សឺង ង៉ុកមិញ។ ប៉ុន្តែមែនទែនទៅ ប្រតិបត្តិការវៀតមិញនៅកម្ពុជា នៅក្រោមបង្គាប់នៃនាយ "ការិយាល័យកណ្តាលនៃទក្សិណទិស", កូនកាត់ខ្មែរ-យួនម្នាក់ឈ្មោះ ស៊ីវ ហេង។

»ដោយហេតុថា នៅប្រទេសកម្ពុជាមានការធ្វើល្បាតនៃបេសកៈយោធពល (បារាំង) តិចជាងនៅប្រទេសវៀតណាម, ទីបញ្ជាការនានានៃវៀតមិញនៅទិសខាងត្បូង ក៏ចាប់ផ្តើមធ្វើចលនាមកប្រទេសកម្ពុជាក្នុងរដូវក្តៅ (អេតេ) ឆ្នាំ ១៩៥០។ ក្នុងពេលយ៉ាងខ្លី ប្រទេសកម្ពុជាក៏ជាប់ចូលក្នុងរបៀបរៀបចំរដ្ឋបាលវៀតមិញមួយដែរ, ហើយកិច្ចនេះត្រូវតែគេសំគាល់ថាជារដ្ឋាភិបាលទាហានមួយលើទឹកដីកាន់កាប់ ព្រោះធ្វើឡើងនៅក្នុងដីបរទេស។ កម្ពុជាទាំងមូលបានត្រូវចែកជាបីភូមិភាគ (មៀន), ជាប៉ែក (វង់) ហើយជាឯកភាព និងជាក្រុម "សែលលុល" អាយ (ស្រុក, ឃុំ, ភូមិ)។ គណៈកម្មការក្របខ័ណ្ឌ (ប៉ាងកាងស៊ី) បានត្រូវដាក់ពីលើភូមិភាគខ្មែរទាំងបី, គណៈកម្មការសំរាប់ភូមិភាគនិរតីឥតមានខ្មែរទេ, ហើយពីរទៀត មួយៗ មានតែខ្មែរម្នាក់ក្នុងចំណោមសមាជិកទាំង៧ នៃគណៈកម្មការ។

»នៅថ្ងៃ ២២ វិច្ឆិកា ១៩៥០, សន្និសីទទីមួយរវាងអ្នកដឹកនាំវៀតមិញ និងពួកមិនចុះចូលនៃកម្ពុជានិងលាវ បានត្រូវធ្វើឡើង។ លទ្ធផលនៃសន្និសីទនេះ គឺសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយ ចុះហត្ថលេខាដោយ តុង ឌឹកថាង ដើម្បីវៀតមិញ, ស៊ីវ ហេង ដើម្បីកម្ពុជា និងម្ចាស់មិនចុះចូល សុផានុវង្ស ដើម្បីលាវ, ហើយដែលចង់ធ្វើកម្មវិធីដូចតទៅ ៖ សម្ពន្ធភាពមួយរវាងប្រទេសទាំង៣ ដោយយកជាមូលដ្ឋាននូវ "សមភាព និង ការគោរពទៅវិញទៅមកនូវអធិបតីភាព និងបូរណភាពទឹកដីនៃប្រទេសនិមួយៗ", ទិតទំដើម្បី "លប់បំបាត់ការប្រកាន់ពូជសាសន៍ (គឺថាទឹកចិត្តប្រឆាំងយួននៃលាវនិងខ្មែរ) ដែលបារាំងអាណានិគមនិយមបានធ្វើឲ្យមាន", រួចជាបង្កើយ សុំឲ្យប្រជាជនទាំង៣ រួបរួមគ្នាឲ្យកាន់តែជិតស្និទ្ធិឡើងដើម្បីប្រយុទ្ធ។ ការរៀបចំដោយស្របគ្នានូវ "រណសិរ្សរួបរួម"

របស់ខ្មែរ និង របស់លាវ ដែលចំឡងតាមគំរូ លៀន-វៀត ក៏ចេះតែដើរទៅមុខ, ហើយនៅថ្ងៃ ១១ មីនា ១៩៥១ សន្និសីទមួយទៀតក៏ធ្វើឡើង ដែលប្រជុំពួកតំណាង លៀន-វៀត របស់ ស.ប.វ. (តុងឌឹកថាង) និងពួកតំណាងរណសិរ្សជាតិរួបរួមខ្មែរ (FNUK, ក.ក.ន.) និងពួកតំណាងរណសិរ្សជាតិរួបរួម ប៉ាថេតឡាវ។ លើកនេះសេចក្ដីសំរេចចិត្តដែលបានត្រូវគេបោះឆ្នោត មានគោលខ្លះនៃកម្មវិធីមួយច្បាស់លាស់ទៅហើយ ៖ កិច្ចការជាគោលធំនៃការបដិវត្តន៍នៃប្រទេសទាំងបី គឺដេញចេញពួកអាណានិគមនិយមបារាំង និង (សម្ព័ន្ធជួងថ្មីមួយ) ពួកអន្តរាគមន៍និយម អាមេរិកាំង។ "គណៈកម្មការនាយកអចិន្ត្រៃយ៍មួយបានត្រូវបង្កើតឡើង ដែលមានឈ្មោះថា "គណៈកម្មការនៃសម្ពន្ធភាពនៃប្រជាជន វៀត-ណាម, ខ្មែរ និង ប៉ាថេតឡាវ"។

» ឥឡូវនេះ វៀតមិញប្រុងរួចជាស្រេចនឹងដាក់គណបក្សជាមូលដ្ឋានមួយដែលចាប់ពីទីនោះ គេអាចតម្លើងអង្គការកុម្មុយនិស្តខ្មែរមួយ, ព្រោះថាពួក "ខ្មែរសេរី" (ខ្មែរឥស្សរៈ) ចូលចិត្តធ្វើការដោយឥតសណ្ដាប់ធ្នាប់ពេក, តាមតែចិត្តពួកមេក្នុងស្រុក។ គណៈកម្មការមួយទៀតបានត្រូវបង្កើតឡើងដែលមានឈ្មោះយ៉ាងវែងថា "គណៈកម្មការកណ្ដាលដើម្បីរត់កិច្ចការដើម្បីបង្កើតគណៈបក្សបដិវត្តន៍នៃប្រជាជនខ្មែរ" (បាងយ៉ាងដុងថាន់ឡាប់ដាងញ៉ាងដាងកាកម៉ាងការ-មាន)។ ត្រង់នឹងក៏ដែរ គេពុំបានធ្វើដោយខ្ជីខ្ជាទេ, ព្រោះថាកម្មវិធីនៃគណបក្សថ្មីនេះ បានត្រូវសរសេរឡើងដោយអ្នកឯកទេសយួនតែម្ដង ដើម្បីបែកបន្តទៅឲ្យខ្មែរ តាមក្រុមវៀតមិញក្នុងស្រុក។ របៀបដែលត្រូវធ្វើតាមបានត្រូវប្រាប់យ៉ាងច្បាស់ក្នុងកំណត់ពន្យល់ដែលភ្ជាប់ជាមួយលក្ខន្តិកៈ នៃគណបក្សថ្មី ហើយដែលបានចែកផ្សាយជាមួយគ្នា ៖

ដល់សមមិត្តទាំងអស់,

នេះជាឯកសារពីរដែលទាក់ទងនឹង ៖

១- ខ្សែនយោបាយនៃគណបក្ស។

២- លក្ខន្តិកៈនៃគណបក្សបដិវត្តន៍នៃប្រជាជនកម្ពុជា។

លក្ខន្តិកៈ បានត្រូវអនុមត្តិជាឯកច្ឆ័ន្ទ ដោយប៉ាំងកាងស៊ុី នៃកម្ពុជា។ ចំណែកខាងខ្សែនយោបាយនៃគណបក្ស ប៉ាំងកាងស៊ុី បានអនុមត្តិតែខ្សែបន្ទាត់ធំៗ ទេ ដែលមិត្តនឹងយកទៅធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃកិច្ចការរបស់មិត្ត និង នៃការបង្ហាត់បង្ហាញដល់អ្នកចូលថ្មីក្នុង "គណបក្សបដិវត្តន៍នៃប្រជាជនខ្មែរ"។ ដោយឯកសារនេះបានត្រូវសរសេរឡើងយ៉ាងលឿន, គេត្រូវប្រើពេលវេលាខ្លះ ដើម្បីសិក្សាឲ្យហ្មត់ចត់និងជ្រៅ។...

យើងសូមឲ្យ (គណៈកម្មការ) ភូមិភាគ បកប្រែ ជាខ្មែរ រួចចែកផ្សាយនៅក្នុងក្រុមទាំងឡាយ។ យើងសង្ឃឹមថាក្នុងរយៈពេលរត់កិច្ចការ ដើម្បីរើសរកអ្នកចូល និងដើម្បីរៀបចំសែលលុលទាំងឡាយដែលគណបក្សនឹងពឹងផ្អែកទៅលើ ដើម្បីកើតឡើងឲ្យត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់, មិត្តនឹងបង្គ្រប់ឯកសារនេះជាមួយមតិរបស់មិត្ត ដែលមិត្តនឹងធ្វើឡើងឲ្យបានដល់គណៈកម្មការកណ្ដាល ដើម្បីរត់កិច្ចការក្នុងកំឡុងខែកុម្ភៈ ១៩៥២។

គណៈកម្មការនឹងប្រមូលផ្តុំមតិទាំងអស់ ហើយនឹងយកគំនិតតាមដើម្បីធ្វើសេចក្ដីថ្លែងគោលបំណងនយោបាយជាផ្លូវការនៃគណបក្ស។ សេចក្ដីថ្លែងគោលបំណងនេះ នឹងបានត្រូវចែកចាយជាផ្លូវការ ក្នុងចំណោមប្រជាជនតែពេលណាដែល ប៉ាំងកាងស៊ុី នឹងបានយល់ព្រមហើយ។

(ហត្ថលេខា) ថ្ងៃ ៥ សីហា ១៩៥១

គណៈកម្មការកណ្ដាលដើម្បីរត់កិច្ចការដើម្បីបង្កើតគណបក្សបដិវត្តន៍ នៃ ប្រជាជនខ្មែរ។

»លក្ខន្តិកៈនៃគណបក្សប្រជិវត្តន៍នៃប្រជាជនខ្មែរ ដែលបានត្រូវរៀបរៀងឡើងដោយទីបញ្ជាការវៀតមិញនៅកម្ពុជានេះ មិនជាអ្វីក្រៅពីសេចក្ដីសង្ខេបនៃលក្ខន្តិកៈរបស់ ឡាវ-ដុង ទេ។ ការខុសគ្នាមានមួយកន្លែងហើយយ៉ាងសំខាន់ ៖ ពពុ មាននិយាយពី "លទ្ធិធំៗ នៃ ម៉ាក្ស, អិនហ្គិល, ឡេនីន និង ម៉ៅ-សេទុង" ទេ។ ការនិយាយពីលទ្ធិនយោបាយ មាននៅតែក្នុងឃ្លាមួយដែលមិនអស់សេចក្ដី ៖ "លទ្ធិនៃ គណបក្ស ជាលទ្ធិប្រជាធិតេយ្យប្រជាមានិត។[៤]

»ចាប់តាំងពីពេលនេះទៅ, ការរីកចំរើននៃការបះប្រចាំងខ្មែរ ធ្វើឡើងយ៉ាងឥតល្អៀងតាមគំរូយួនរបស់ខ្លួន។ នៅឆ្នាំ ១៩៥២, គណៈកម្មាការជាតិនៃការរំដោះខ្មែរ ប្រែខ្លួនទៅជា "រដ្ឋាភិបាលខ្មែរតស៊ូ" ដឹកនាំដោយ សឺង ង៉ុកមិញ ហើយដែលបានត្រូវ "ទទួលស្គាល់" ភ្លាម ពី ប៉ាថេតឡាវ និងពី ស.ប.វ. ក្រៅពីនេះ ឥតរដ្ឋឯណាទៀតទទួលស្គាល់ឡើយ។ "រដ្ឋាភិបាលតស៊ូ" នេះ មានសារៈសំខាន់បន្តិច នៅពេលជិតធ្វើសន្និសីទ ហ្សឺណែវ, ព្រោះថាបើ ស.ប.វ. ធ្វើឲ្យគេទទួលស្គាល់បាននូវវត្តមានជាផ្លូវហេតុ នៃរបបទាំងពីរនេះ ដែលខ្លួនគាំពារ, ជំហររបស់ខ្លួនចំពោះមុខបារាំងនឹងរឹងប៉ឹងយ៉ាងខ្លាំង។ ក្នុងពេលដែលជោគជ័យខាងទាហានរបស់ខ្លួនមានឡើងជាបន្តបន្ទាប់គ្នា នៅលាវនិងកម្ពុជា ពីខែធ្នូ ១៩៥៣ ទៅខែមេសា ១៩៥៤, អ្នកដឹកនាំ ស.ប.វ. ក៏និយាយញឹកញយឡើង និងខ្លាំងឡើងអំពី "រដ្ឋាភិបាល" នៃ សឺង ង៉ុកមិញ និង សុផានុវង្ស។ ការប្ដូរបេសកកម្មគ្នា ក៏មានឡើង, ហើយរហូតមានទៅដល់សេចក្ដីថ្លែងការណ៍នៃ "រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស" នៃរបប សឺង ង៉ុកមិញ, កេមុនី, ដែលតវ៉ានៅថ្ងៃ ២០ មីនា ១៩៥៤ ទល់នឹង "អន្តរាគមន៍អាមេរិកាំងនៅស្រុកខ្មែរ" ហើយចោទព្រះចៅសីហនុ —ដែលបានទទួលពីបារាំងនូវឯករាជ្យនៃប្រទេស នៅខែតុលា ១៩៥៣— ថាជាតុក្កតា។

»ប៉ុន្តែការបង្កើត "រដ្ឋាភិបាលតស៊ូខ្មែរ" ជាការបន្ដុបបន្ថែងពេក។ ប្រជាជនខ្មែរភាគច្រើននៅស្មោះត្រង់នឹងស្ដេចខ្លួន ហើយនិងស្ដាប់តាមទំនៀមទំលាប់ខ្លួន។ ហើយគេឃើញច្បាស់ពេកនូវដៃបរទេស —យួន— ដែលនៅពីក្រោយសេចក្ដីប្រកាសនិងសុន្ទរកថាទាំងឡាយនោះ ដែលជាញឹកញយ បានត្រូវបកផ្ទាល់ពីភាសាយួន។ ប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសលាវពុំព្រមអន្ដ័យនៅ ហ្សឺណែវ ក្រោយតុ ជាមួយ "រដ្ឋាភិបាលបីសាច" ទាំងនោះ ហើយប៉ុកកុម្មុយនិស្ដ ក៏បន្ទន់ខ្លួនតាម។ ក្នុងរយៈពេលតិចជាងពីរខែ, របនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលវៀតមិញនៅកម្ពុជាបាត់អស់ ដូចជាត្រូវមន្តអាគម។ សឺង ង៉ុកថាន់ ធ្វើសកម្មភាពម្ដងទៀតជាមួយស្ដេចខ្លួន —ប៉ុន្តែគ្រាន់តែដើម្បីជាប់ប្រឡាក់ម្ដងទៀតក្នុងការប៉ុនប៉ងរំលំស្ដេចនេះ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៥៩។ សឺង ង៉ុកមិញ —តើមនុស្សនេះមានមែន ឬមួយជា ស៊ីវ ហេង?— ចេញទៅជាមួយកងឯកភាពវៀតមិញ ដែលត្រឡប់ទៅវៀតណាមខាងជើងវិញក្រោយកិច្ចព្រមព្រៀងឈប់ច្បាំងគ្នា។ ស.ប.វ. ចាញ់ទឹកទីមួយនៅកម្ពុជា។

»ការភ័ន្តច្រឡំដែលបានធ្វើ ត្រូវតែកែឡើងវិញ។ មែនទែនទៅ ការកែនេះនឹងស្រួលធ្វើជាងការ ដែលគេមានសង្ឃឹមទុកនៅហាណូយ។ ដោយបានទទួលទុក្ខបុកម្នេញខ្លាំងពីអ្នកជិតខាងមិនកុម្មុយនិស្ដខ្លួនពីរនាក់ គឺប្រទេសវៀតណាមខាងត្បូងនិងថៃ, កម្ពុជាឃើញលេចចេញមកវិញ នូវឧបាយកលរួមតាមទំនៀមទំលាប់ ដែលធ្វើឲ្យខ្លួនបានបាត់ឯករាជ្យកាលពីអតីតៈ។ កម្ពុជាក៏បែររកទ្វារទាំងអស់ដែលបើកឲ្យខ្លួនរួចពីគ្រោះថ្នាក់... ហើយហាណូយជាទ្វារមួយដែរ។ ស.ប.វ. លែងមានព្រំដែនជាមួយនឹងកម្ពុជាហើយ, ហើយសារពត៌មានខ្លួននិងវិទ្យុខ្លួនការពារប្រយោជន៍ខ្មែរ, មិនមែនដោយសេចក្ដីស្រឡាញ់ពិសេសលើរាជាធិបតេយ្យខ្មែរទេ, ប៉ុន្តែពីព្រោះអ្នកជិតខាងរបស់ខ្មែរជាសម្ពន្ធមិត្តយ៉ាងជិតស្និទ្ធិនឹងសហរដ្ឋអាមេរិក។ សម្ដេចសីហនុ —ស្ដេចនឹងដាក់រាជ្យឲ្យឪពុកម្ដាយនៅឆ្នាំ ១៩៥៥— លែងទទួលការជេរត្មះតិះដៀលជាអល្វជ្ជីពីវិទ្យុហាណូយហើយ, ផ្ទុយស្រឡះទៅវិញ។ ប៉ុន្តែសម្ដេចនៅចាំ ហើយខ្មែរក៏មិនភ្លេច ការចូលលុកលុយវៀតមិញក្នុងប្រទេសកម្ពុជា នៅខែកុម្ភៈ ១៩៥៤,

ហើយកិច្ចការទាក់ទងដែលមានឡើងរវាងភ្នំពេញ និង ហាណូយ គ្រាន់តែសមរម្យ, ឥតលើសពីនេះឡើយ។ អ្នកតំណាងផ្លូវទូតខ្មែរម្នាក់ទៅនៅឯ សាយហ្គន ប៉ុន្តែគ្មានតំណាងខ្មែរនៅហាណូយទេ (រហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៦០)។

»ដល់ខែវិច្ឆិកា ១៩៥៨ ទើបគណៈប្រតិភូយួនខាងជើងមួយមកដល់ភ្នំពេញ, ប៉ុន្តែមុននឹងមកដល់ ខ្មែរបានប្រាប់រួចស្រេច ហើយយ៉ាងច្បាស់ថា ក្នុងពេលឥឡូវនេះឥតមានរឿងទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលហាណូយទេ។ កិច្ចចចារនៅត្រឹមតែ ធ្វើកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មមួយ ចុះថ្ងៃ ២០ វិច្ឆិកា ដែលតាមនោះ ស.ប.វ. នឹងផ្តល់ដល់កម្ពុជានូវធ្យូង, ជាតិជីហ្វូសស្វាត, អំបោះ និងក្រណាត់ ហើយនិងតែ ប្តូរគ្នានូវផលិតផលកសិកម្ម។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះមាននិយាយដែរអំពី "ការសេឡឹម" នឹងធ្វើឲ្យមានទំនាក់ទំនងខាងប្រៃសណីយ៍ និងខាងវប្បធម៌, ដូច្នេះគេដូចជាអាចឲ្យយោបល់បញ្ចប់ថា ស.ប.វ. បានលែងអនុវត្តន៍ —យ៉ាងហោចណាស់ក៏ក្នុងពេលឥឡូវនេះដែរ— នូវនយោបាយយកកម្ពុជាធ្វើ "រណប", ព្រោះនយោបាយនេះបានខូចខាតម្តងទៅហើយ។»

(ចប់ការដកស្រង់)

ដូច្នេះតាំងពីឆ្នាំ ១៩៥០ របនាសម្ពន្ធពេញលេញជាគណៈកម្មការ-ក្របខ័ណ្ឌ (ប៉ាងកាងស៊ី) បានត្រូវធ្វើឡើងពេញរាជាណាចក្រ, ហើយនៅក្រោមការត្រួតត្រារបស់វរសេនីយឯក ង្វៀង ថាត់ស៊ីង (ហៅ ហនៈលៈគីរី) នៃកងទ័ពវៀតមិញ[៥]។ ចំណែកខាងរបៀបរៀបចំពួកក្រុមក្រោមមកទៀត បានត្រូវចំឡងឥតខ្ចោះពីគំរូ វៀតមិញ នៅវៀតណាម[៦]។ នៅថ្ងៃ ១១ មិថុនា ១៩៥០ សាលាមួយសំរាប់អប់រំនយោបាយដល់ពួកក្របខ័ណ្ឌ (ថ្នាក់ឃុំ, ស្រុក) បានត្រូវបង្កើតឡើងនៅភូមិកាគនិរតី ដែលមានឈ្មោះថា សាលាអាចារ្យ ហែម-ចៀវ (!)។ សិស្សជំនាន់ទីមួយមាន ១៤០ នាក់ ដែលមកពីគ្រប់ទីតំបន់នៃរាជាណាចក្រ[៧]។ នៅក្នុងតំបន់ "រំដោះ" មួយ, កងទ័ពប្រជាជនខ្មែររំដោះ (APKL, មើលភាគទី៤, រឿងក្នុងប្រទេស) សម្ភោធនៅថ្ងៃ ១៤ សីហា ១៩៥០ សាលាទាហានមួយសំរាប់បង្ហឹកបង្ហឺនខ្មែរ ដែលចូលក្នុងជួរខ្លួន (ជំនាន់ទី១ មាន "ប៉ាកទីសង់" ខ្មែរ ១០០ នាក់)។

រដ្ឋាភិបាលមួយសុទ្ធសាធ ដែលមានគ្រប់ក្រសួងបំរើការទាំងអស់ (នគរបាល, ឃោសនាការ, សេដ្ឋកិច្ច, សិក្សាធិការ ។ល។ មកតាំងទីនៅតាកែវ។ ក្នុងសន្និសីទនៅ ហ្សឺណែវ ឆ្នាំ១៩៥៤, ផាំ យ៉ាំងដុង, ថ្វីត្បិតតែខ្លួនពូកែថ្លែងសុំ, ឥតបានធ្វើឲ្យគេយល់ព្រមទទួលខ្មែរ-វៀតមិញ នៅក្រោយតុជំនុំទេ។ ពេលដែលវៀតមិញដកទ័ពខ្លួនចេញពីកម្ពុជា[៨] ស្របតាមកិច្ចព្រមព្រៀង ហ្សឺណែវ, ក្របខ័ណ្ឌខ្មែរទាំងអស់ដ៏មានតម្លៃ ព្រមទាំងក្មេងខ្មែររាប់ពាន់នាក់ទៀត ដែលចូលចិត្ត ឬពុំសូវចូលចិត្តនឹងខ្លួន ក៏វៀតមិញពុំបានភ្លេចដឹកជញ្ជូនទៅដែរ។ ខ្មែរទាំងពាន់នាក់នេះ (៥០០០ នាក់, តាមប៉ែណាហាម៉ែល), ដែលបានទៅតាម ឬទៅដោយគេបង្ខំជាមួយវៀតមិញ ក្នុងការត្រឡប់មកផ្ទះរបស់ពួកនេះ, បានត្រូវគេបញ្ជូនមកកម្ពុជាវិញ ក្រោយព្រឹត្តិការណ៍នៃខែមីនា ១៩៧០។

ខ្មែរក្រហមពុំដែលបានត្រូវបញ្ចុះបញ្ចូលដោយជនជាតិយួនទេ, ប៉ុន្តែដោយជនជាតិដែលមានស្បែកដូចខ្លួន គឺពួកខ្មែរ-វៀតមិញ។ ទុក្ខសោកខ្មែរយើងទាំងអស់ គឺនៅត្រង់ហ្នឹង!

សំនួរទី៤ ៖
បើដូច្នេះ តើមុខការ និង ឥទ្ធិពលរបស់ប្រទេសចិន
ក្នុងមហាវិយោគខ្មែរ នៅត្រង់ណាខ្លះ? (ទំព័រ ៩០)

អធិប្បាយ

(១) ពាក្យ "ជូ" ក្នុងភាសាយួន ប្រែមកថាអ្នកស្រុកដើម។ ដូច្នេះខ្មែរកម្ពុជាក្រោមក៏បានត្រូវហៅថា ជូ ដែរ។ សព្វថ្ងៃនេះ ជនជាតិជូ ជាក្រុមអាណិកជនធំជាងគេនៅវៀតណាមខាងជើង (៤០០ ០០០ នាក់) តាម ជន ម៉ាក់អាលិស្ទែ (ក្នុង "អាណិកជនស្រុកភ្នំនិងវៀតណាម ៖ កូនសោមួយបើកបង្ហាញសង្គ្រាម ឥណ្ឌូចិន", ហាងបោះផ្សាយ ពីទែ គុនស្តាឌែ), ពួកជូបានប៉ុនប៉ងដណ្តើមយកបល្ល័ង្កយួនដែរ, នៅសត-វត្សរ៍ទី ១៦, តែយកពុំបាន។ បន្ទាប់ពីការបះបោរនេះ, យួនបានសម្រេចលាយបញ្ចូលបង្កាត់ពួកជូ ដោយនាម៉ឺនទាំងឡាយដែលនៅត្រួតត្រាជូ។ នាម៉ឺនយួនទាំងនោះបានរៀបការជាមួយស្រីជូ ហើយកូនខ្លួនដែលកើតបន្តបន្ទាប់មក, ហៅថា ជូ-ទី, បានកជាវណ្ណៈវរជនជូ។ ពេលដែលបារាំងមកដល់ឥណ្ឌូចិន ពួកជូ, ដែលលក្ខណៈរូបកាយដូចខ្មែរណាស់ (ជាពិសេសសម្បុរស្រឯម), បានបាត់អស់រលីងនូវភាសាដើមរបស់ខ្លួន។

(២) បារាំងបានយល់ដោយយឺតណាស់ដល់សារៈសំខាន់នៃអាណិកជនជាតិផ្សេងៗ។ ឧត្តមនាវី ដាហ្សង់ល្យើ, ក្រោយពេលមកដល់កូសាំងស៊ីនបន្តិចមក, បានបង្កើតតំបន់ស្វយ័តពួកម៉ូយខាងត្បូង (ZAMS) ដើម្បីឲ្យបារាំងត្រួតត្រាជនជាតិនេះដោយផ្ទាល់ (កិច្ចដែលអាមេរិកាំងបានធ្វើដែរក្រោយមក)។ ការរៀបចំកងធ្មក់ក្នុងពួកអាណិកជនបានត្រូវទុកដាក់ឲ្យក្រុម "កុម្ម៉ង់ដូ" ចំរុះឆ័ត្រយោង (GCMA) ដែលខ្លួនឯងនៅក្រោមបង្គាប់ក្រសួងសម្ងាត់បារាំង (SDECE)។ ប៉ុន្តែការរៀបចំទាំងនេះបានត្រូវធ្វើឡើងដោយយឺតណាស់ (១៩៥៣ - ៥៤)។

(៣) មេវៀតមិញនៃ ណាម-បូ (យួនខាងត្បូង) ឈ្មោះ ង្វៀង-ប៊ិន, ហៅ "ភ្នែកមួយ", ឈ្មោះដែលបានត្រូវស្គាល់ខ្លាំងពីទាហានបារាំងដែលបាន "វាយ" នៅឥណ្ឌូចិន។ ល្បីល្បាញដោយសារកេរ្តិ៍កម្មរបស់ខ្លួន, ឈ្មោះនេះបានធ្វើឲ្យ "យ៉ាប់" ដល់កងឯកភាពបារាំងនៅវៀតណាមខាងត្បូង។ មនុស្សអានាធិបតេយ្យ, ង្វៀង-ប៊ិន បានត្រូវព្រមានដោយ ហូជីមិញ។ ប្រហែលជាខ្លួនពុំបានធ្វើតាមបញ្ជាខ្លះរបស់ ហូ, ឈ្មោះនេះបានត្រូវគេកោះហៅទៅវៀតណាមខាងជើងនៅឆ្នាំ ១៩៤៦។ តាមផ្លូវរបស់ខ្លួន, ង្វៀង-ប៊ិន បានត្រូវទទួលបង្គាប់ឲ្យឆៀងចូលមកដីខ្មែរ ដើម្បីរិះរកផ្លូវចេញចូលមួយសម្រាប់ដឹកអាវុធទិញពីស្រុកសៀម។ ង្វៀង-ប៊ិន បានងាប់ដោយថៃជន្យក្នុងការពួនស្ទាក់របស់កងឯកភាពខ្មែរមួយនៅក្រចេះ (មើលទស្សនាវដ្តី "អ៊ិសស្តូរីយ៉ា", លេខពិសេស ២៤)។ គេអាចចាត់ទុកឆ្នាំ ១៩៤៦ ជាឆ្នាំដែលវៀតមិញចាប់ចូលខ្លួនមកប្រទេសកម្ពុជា។

(៤) បងប្អូនភៀសខ្លួនយើងនិងយោធាខ្មែរក្រហមបានបញ្ជាក់ថា ខ្លួនឥតដែលបានឮនិយាយពីលទ្ធិ ម៉ាក្សឡេនីន ឬ ម៉ៅ សេទុង ទេ។ "ពាក្យគណបក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរ" ទើបនឹងចេញពីមាត់ ប៉ុល-ពត កាលខ្លួនទៅប៉េកាំង។ ក្នុងសៀវភៅដែលគាត់សរសេរ ១៥ ឆ្នាំមុនខ្មែរក្រហមចូលមកយកអំណាច, ប៊ែណាហ្វល់ បញ្ជាក់អំពីវត្ថុដែលក្នុងស្រុកខ្មែរសព្វថ្ងៃនោះហៅថា "អង្គការ"។ អង្គការនេះមិនជាអ្វីក្រៅពី "គណបក្ស" ក្នុងសម័យខ្មែរវៀតមិញទេ។ ចម្លងតាមគំរូដើមនៃរបៀបរៀបចំ ខ្មែរ-វៀតមិញ, រចនាសម្ពន្ធនៃអង្គការខ្មែរក្រហមជារបៀប "រុក្ខជាតិដុះ" (គល់, មែក, ធាង ។ល។) ៖

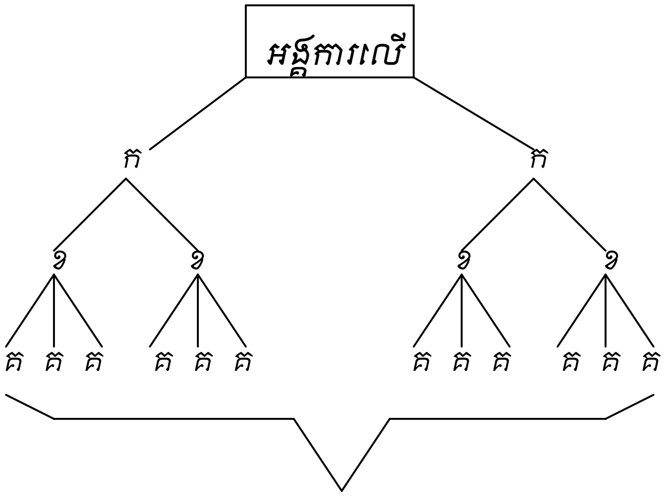

ម ហា ជ ន

("គ" ស្គាល់តែ "ខ", ឥតស្គាល់ "ក" ទេ)

ការប្រឌិតរបស់វៀតមិញនេះ មានប្រសិទ្ធិភាពឥតធ្លោយ ដើម្បីលាក់បាំងនឹងការពារពួកអ្នកដឹកនាំខ្លួនៗ ដើម្បីដឹងថាតើបញ្ជាមួយមកពីណា, ហើយអ្នកណាជាអ្នកឲ្យ, គេត្រូវរុករកតាមមែកធាងទាំងអស់ៗ ការនេះធ្វើទៅពុំរួចឡើយ ព្រោះជនទាំងឡាយឥតស្គាល់គ្នាទាំងអស់ទេ, ហើយម្យ៉ាងទៀតដោយមានក្រុមគិញទន្ទឹមមួយដែល "បានការ" ណាស់ៗ បើបញ្ជាមួយពុំបានត្រូវធ្វើតាម, អង្គការស្រណុករកទេកន្លែងណាដែលបានថ្វោះធ្លោយៗ យើងបានឃើញហើយនូវរបៀបដែលមេខ្មែរក្រហមពិតប្រាកដ បានប្រើដើម្បីលាក់បាំងខ្លួនៗ ពេលដែលបានអំណាចហើយ "គណបក្ស" គ្រាន់តែធ្វើខ្លួនឲ្យទៅជាអង្គការ, ហើយរបៀបរៀបចំតាមខ្មែរ-វៀតមិញ ក្នុងភូមិភាគនានា យកឈ្មោះថា "គណៈក្តាប់រដ្ឋអំណាច" ដែលជារចនាសម្ពន្ធតាមភូមិភាគនៃអង្គការៗ របៀបរៀបចំដើមនៃវៀតមិញ បានត្រូវអ្នកនិពន្ធ ហ្វីលីព ដឺវីល្លេ រ៉ាយរ៉ាប់ដូចតទៅនេះ ៖

"ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយកម្មវិធីខ្លួននិងលាតសន្ធឹងឥទ្ធិពលខ្លួន, វៀតមិញមានតាំងពីដើមកំណើតខ្លួននូវរបៀបរៀបចំនៃគណបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិនៗ ង្វៀង អាយក្វឹក (ហូជីមិញ) ឆ្លៀតឱកាសនៃសមាជនៅក្រុង ទិរុន ទីរ្យ (Tsin Tsi) ដើម្បីធ្វើការរៀបចំសាជាថ្មីៗ ច្បាស់ណាស់ការណ៍ដែលវៀតមិញ, ដូចជាគណបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិនដែរ, នឹងអាចធ្វើការលើទឹកដីឥណ្ឌូចិនបានតែដោយលាក់បំពួនខ្លួនៗ ដូច្នេះ ត្រូវតែខិតខំរៀបចំអង្គការមួយដែលលាក់ខ្លួនបាន, ខំរិះរករបៀបថ្មីនិងឧបាយថ្មី ដែលសម្រួលតាមកម្មវិធីថ្មីនេះៗ ការអត់ធ្មត់យ៉ាងស្វិតស្វាញរបស់ ង្វៀង អាយក្វឹក បានទទួលផលក្នុងពេលនេះហើយៗ អ្នកដឹកនាំទាំងអស់នៃគណបក្សបានយល់ដល់ភាពអសារបង់នៃកិច្ចការទាំងឡាយដែលឥតបានត្រូវរៀបចំឲ្យហ្មត់ចត់មិនឲ្យធ្លោយឡើយៗ ហើយជោគជ័យនៃវៀតមិញ នឹងមកអំពីការណ៍ដែល, ក្នុងរយៈពេល៤ឆ្នាំ, ខ្លួននឹងរៀបចំសម្រួលឥតស្រាកស្រាន្តនូវអង្គការរបស់ខ្លួន ទៅតាមសកម្មភាពថ្មីណាដែលនឹងអាចធ្វើបាន, ហើយនិងពង្រឹងឥតឈប់ឈរនូវប្រសិទ្ធិភាពនៃពួកក្រុម ដែលមានមកហើយៗ តើអង្គការនេះជាអ្វី?"

"នៅខាងក្រោមមាន សែលលុល (ជី-បូ), តូចៗទេ, ប្រមូលផ្តុំមនុស្សដែលមានអ្វីជាមួយគ្នាខ្លះហើយ ដូចជារបររកស៊ី, ឋានៈសង្គម ឬ កន្ទ្រាញជាតិសាសន៍ៗ សែលលុលទាំងឡាយ, ដែលមាន

មុខងារបង្កពួកក្រុម, មានសភាពបិទជិតណាស់, ដោយឥតទាក់ទងគ្នាពីមួយទៅមួយឡើយ។ មានតែមេសែលលុលទេ ដែលទាក់ទងជាមួយអ្នកនៅខាងលើខ្លួន"។

"សែលលុលនិមួយៗ នៅក្នុងរចនាសម្ពន្ធមួយ (ដែលយើងនឹងហៅថា "ត្រង់ឡើងលើ") ដែលតាមធម្មតាសកម្មភាពលាតសន្ធឹងពេញលើប្រទេសវៀតណាម ហើយដែលប្រមូលផ្តុំសែលលុលដូចគ្នាទាំងអស់ គឺថាដែលមនុស្សក្នុងនោះមានរបររកស៊ីដូចគ្នា, ឋានៈសង្គមដូចគ្នា ឬ កន្ទ្រាញជាតិសាសន៍ដូចគ្នា។ រចនាសម្ពន្ធ "ត្រង់ឡើងលើ" ទាំងនោះមានតាមធម្មតានូវឃើហោតែមួយថា "សមាគមយួនដើម្បីស្រោចស្រង់ប្រទេស" (វៀតណាម គឺ ក្វឹកហួយ)។ នៅឆ្នាំ ១៩៤៤, វៀតមិញបានហៅមកឡើនឡើ នូវពួកតំណាងសមាគមយុវជន (ថាញ់ញៀន), នារី (ភូនូ), កម្មករ (កុងសាង), យោធា (ប៊ិនស៊ី)។ នៅក្នុងមណ្ឌលនិមួយៗ, ការដឹកនាំរចនាសម្ពន្ធ "ត្រង់ឡើងលើ" និមួយៗនៅក្នុងបន្ទុកគណៈកម្មការជាប់ឆ្នោតមួយដែលរើសយកមេខ្លួនឯង។"

"ប៉ុន្តែសេចក្តីត្រូវការនៃការតយុទ្ធទាំងខាងទាហាន ទាំងខាងនយោបាយ នាំឲ្យប្រមូលផ្តុំមធ្យោបាយទាំងអស់សម្រាប់ឃោសនានៃសែលលុលនានាតាមភូមិភាគនិមួយៗ, ហើយដាក់ក្រោមបញ្ជាការមេតែម្នាក់ ដែលតាំងឡើងដោយគណៈកម្មការកណ្តាលនៃគណបក្ស ហើយដែលធ្វើតាមការណែនាំនៃគណៈកម្មការនេះ។ ដូច្នេះ, ចំពោះមុខតំណាងទាំងអស់ដែលបានជាប់ឆ្នោត, ការចាត់ចែងសកម្មភាពមានតែមួយហើយដែលមកពីលើ។"

"ដោយហេតុនេះស្រុកយួនបានត្រូវចែកជាបី "បូ", ឬប្រទេស (បាក់បូ ឬតុងកឹង, ទ្រុងបូ ឬអណ្ណាម, ណាមបូ ឬកូសាំងស៊ីន)។ បូ និមួយៗ បានត្រូវបែងជាខេត្ត, ស្រុក, ឃុំ, ភូមិនិងសង្កាត់។ បំណែងទឹកដីនិមួយៗ នៅក្រោមការទទួលខុសត្រូវនៃគណៈកម្មការមួយដែលមានប្រតិភូជាប់ឆ្នោតបោះដោយពពួករចនាសម្ពន្ធ "ត្រង់ឡើងលើ", ហើយគណៈកម្មការនេះត្រូវដឹកនាំដោយមេម្នាក់ដែលតាំងដោយមេបំណែងទឹកដីខាងលើ។ មេគណៈកម្មការមានអំណាចសម្រេចការយ៉ាងទូលំទូលាយ ហើយឲ្យឱវាទតែម្នាក់ឯងលើបំណែងទឹកដីទាំងមូល, ពួកសមាជិកគណៈកម្មការគ្រាន់តែមានសម្លេងក្នុងការពិគ្រោះ ហើយធ្វើជាអ្នកប្រតិបត្តិ។"

"របៀបរៀបចំនេះហ្មត់ចត់ណាស់នៅក្នុង "បូ" និមួយៗ, មេបំណែងទឹកដីទាំងឡាយត្រូវធ្វើឲ្យស្របតាមការបញ្ជានិងកិច្ចណែនាំនៃអាជ្ញាធរដែលនៅលើខ្លួន។ ផ្ទុយទៅវិញ, ដោយមកពីការពិបាកខាងការទាក់ទង, "បូ" ទាំងបីបានទទួលស្វ័យភាពធំល្មមដែរ។ មែនទែនទៅ, មធ្យោបាយធ្វើឥទ្ធិពលចំៗទៅលើគណបក្ស នៅក្នុងកណ្តាប់ដៃគណៈកម្មការ "បូ" ទាំងបី, ដែលមានសេរីភាពល្មមដែរ ចំពោះមុខគណៈកម្មការកណ្តាល។ ជាពិសេសគណៈកម្មការណាមបូមានសេរីភាពស្ទើរតែពេញទី ក្នុងសកម្មភាពខ្លួន, ដោយព្រមទទួលពីគណៈកម្មការកណ្តាលតែកិច្ចការណែនាំទូទៅខាងនយោបាយ។"

"ជាបង្ហើយ, នៅពីលើអង្គការវៀតមិញ មានគណៈកម្មការកណ្តាលដែលដាក់លទ្ធិតែមួយនឹងកិច្ចចាត់ចែងតែមួយឲ្យតាម។" (ចប់ដកស្រង់)

ផ្ទឹមទៅនឹងរចនាសម្ពន្ធវៀតមិញ, របៀបរៀបចំរដ្ឋបាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិតេយ្យ, លើកលែងតែកន្ទែងបំផ្លែកខ្លះ, ដូចគ្នាបេះបិទ។ ហើយមានអ្នកនិពន្ធខាងបស្ចឹមប្រទេសជាច្រើនដែលសរសេរប្រាប់គេឯងថាជារបៀបរៀបចំថ្មី !

(៥) *អន្តការលើសម័យនោះ គឺ វរៈសេនីយ៍ឯក ង៉ៀង ថាន់ស៊ីង ដែលបានយកឈ្មោះខ្មែរ (បាលីទៅទៀត!) ជា "ហនៈលៈគីរី"។ ក្រោយសន្និសីទហ្សឺណែវ ង៉ៀង ថាន់ស៊ីង, ដែលបានបញ្ចេញមុខខ្លួន, នាំទ័ពវៀតមិញចូលស្រុកកំណើតវិញ។*

(៦) *តាំងពីកាលនោះ, មិនត្រឹមតែរបៀបរៀបចំទ ដែលបានត្រូវចម្លងតាមវៀតមិញ, ប៉ុន្តែរបៀបនិយាយ —ភាសា— កុម្មុយនិស្តខ្មែរមួយក៏បានត្រូវបង្កើតដែរ។ ប៉ុន្តែដោយគ្មានឯកសារ, យើងពុំអាចអះអាងបានទេថា "ភាសា" ខ្មែរក្រហមសព្វថ្ងៃ នៅតែដដែលដូចកាលពីសម័យវៀតមិញ។*

(៧) *ពួក ប៉ុល ពត, នួន ជា, នង សួន, សូ ភឹម ។ល។ គឺមិនសុទ្ធតែបានរៀននៅសាលានេះ?*

(៨) *លោក លន់ នល់ បានត្រូវរាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ឲ្យនៅអមគណៈកម្មការអន្តរជាតិ (សេ.អ៊ី.សេ.), ដើម្បីត្រួតមើលការចាកចេញនៃទ័ពវៀតមិញ។ គាត់បានឮគេនិយាយជាលើកដំបូងពីឈ្មោះ "កែវ មាស" ម្នាក់ដែលនឹងអាចជាអ្នកតំណាងនៅ ហ្សឺណែវ នៃ "រដ្ឋាភិបាល" របស់ ស៊ឺង ង៉ុកមិញ, បើសិនជារដ្ឋាភិបាលនេះនឹងបានត្រូវទទួលស្គាល់ពីមហាអំណាច។ ក្រោយមកទៀតឈ្មោះ "កែវ មាស" នេះបានត្រូវគេឮម្តងទៀត, ថាជាអ្នកបង្កើតម្នាក់នៃគណបក្សប្រជាជន។ ប៉ុន្តែគ្មាននរណាបានឃើញមុខ ឬរូបថត កែវ មាស នេះទេ។*